

A várossá válás útján

Kisteleki változások

Mitől város a város? Biztosan többen kérdezik önmaguktól, amikor Kisteleken keresztülutaznak. Lassan már az iskolás gyermek is tudja, hogy ez a nagyközség egyszer város lesz. Így komolyan fűrkészik a házakat, az utcákat, az üzleteket. Mert az urbanizáció kérdéseiben kevésbé járatos honpolgár is tudja, hogy egy város nem azért város, mert szép a tanácsháza, vagy jó a futballcsapata. Akkor mitől? Hosszú lenne a teljes válasz, de a legfontosabb: megfelelő a közművek, az ellátás, a kommunális kiépítettség színvonala, ami nemcsak összközművet biztosít a településeknek, hanem bizonyos önállóságot is. Kistelekről még gyorsan meg lehet állapítani, hogy nem város, és holnap, holnapután sem lesz még az. De fejlődése példamutató, és eltérhetetlenül halad azon az úton, hogy a rangosabb településcímre mielőbb elnyerje.

*

A nagy változások kezdete csak 1970-ig nyúlik vissza. Ekkor nyilvánították nagyközséggé és a kormány úgy határozott, hogy Kisteleket részleges közép-fokú központtá kell fejleszteni. A léptékváltáshoz természetesen a település ereje nem elég, és így központi támogatást is élvez. Ennek első, s mindjárt szembetűnő jele az iparfejlesztés, ami a városi élet alapfeltételeit biztosítja. A IV. ötéves tervben a Fővárosi Kézműipari Vállalat varrodaüzemét létesített, a Szegedi Járási Ruházati és Szakipari Szövetkezet pedig

egyesült a Kisteleki Szabó Izsák-szel, és több asszonynak tudtak állást, állandó megélhetést biztosítani. Miért kell ezt hangsúlyozni? Kistelek lakossága 1949-ben több volt, mint most. A felszabadulás után több százan költöztek Szegedre, vagy más-hová. Azonban 1973 óta az ipartelepítés, s a lakásépítkezés hatására állandóan növekszik a nagyközség lélekszáma. (Tavaly 8568 lakója volt Kisteleknek.) A IV. ötéves tervben a ruházati üzeme kialakítása mellett más is történt. Felépült egy iparcikk-áruház, ami még Szegedről is vonzza a vásárlókat. Több olyan intézmény kezdte meg működését, amelynek hatósugara túl-nyúlt Kisteleken.

Az V. ötéves tervben fokozódott az ipartelepítés üteme. Például a HÖDGEV Vállalat telephelyén a szegedi kábelgyár ma már 400 munkást foglalkoztat. A HÖDGEV már nem akarta továbbfejleszteni kisteleki üzemét, s ezért adta át telephelyét a kábelgyárnak. A kábelgyár kisteleki üzemegységében három műszakban dolgoznak, s a környező községekből is sokan ott keresnek, s találta megélhetési lehetőséget. Az ipartelepítés hatására a lakosság foglalkoztatottsági aránya megváltozott. Az emberek többsége ma már nem a mezőgazdaságban, hanem az iparban, a szolgáltatásban, kereskedelemben dolgozik.

*

Túlságosan nagy terjedelmű lenne a kereskedelmi,

szolgáltatóhálózatnak a részletezése. De mint a többi területen, ezen is észrevehető a fejlődés. Szép ABC-áruház épült, sok bolt kinyitott, szolgáltatóegységek létesültek. Némelyik olyan nagy, mint például a GELKA-szerviz, hogy a környező 24 községben is vállal javítást. A környező községekből sok gyerek jár be Kistelekre a gimnáziumba, vagy a postaforgalmi szakközépiskolába, és a 150 férőhelyes kollégium nagyon sok tanyai nebulónak ad otthont.

A nagyközség vonzó hatása egyre jobban erősödik. Balástya, Ópusztaszer, Baks, Csengele, Kömpöc, Pálmónostor lakossága egyre inkább igénybe veszi azokat a szolgáltatásokat, amelyeket legközelebb Kisteleken talál meg.

Hozzá kell mindjárt tenni, a fejlesztések ellenére az ellátás színvonala a várost még nem üti meg. Például nincs Patyolat, a vendéglők kis konyhái még az előfizetéses étkeztetést sem tudják biztosítani. Sok jót lehet mondani a csatorna-, az út-, víz-, és gázhálózat kiépítéséről, azzal a megjegyzéssel, hogy a belterület úthálózata csak egyfolyó burkolt, a lakosság 50 százaléka kapja csak a hálózatról a vizet... Sorolni lehetne tovább azokat a hiányosságokat, amelyeket a következő években szeretnének megszüntetni.

*

A lakásépítés, a közművelés gyorsítása, a szolgáltatások sokoldalú fejlesztése a jövő legfontosabb feladata, s természetesen a várossá válás feltétele. Ahhoz, hogy Kisteleket betölthesse az országos településhálózatban meghatározott részleges, közép-fokú központ szerepkörét, még évek kelljenek. De az eddigi változások jól reprezentálják azt a nagyarányú fejlődést, amelyhez elegendő volt egy szűk évtized.

H. M.

A jövő héttől „vizsgáznak” a Babetták és társaik

Jövőre, 1980. január elsejétől csak műszakilag felelősségteljes jelzéssel ellátott kismotorokkal lehet közlekedni. A 8/1977. (XII. 20.) KPM számú rendelet írta ezt elő, két esztendőig hagyva a felkészülésre a tulajdonosoknak. A kismotorok hatósági jelzése a jármű vázába, vagy adattáblájába ütött „CM” betűk, s a hajtómotor köbcentiméterekben meghatározott hengerűrtartalmát jelző szám. Mivel ez utóbbi legfeljebb 50 köbcentiméter lehet a KPM Autófelügyelet egységesen a „CM 50” megjelöléseket alkalmazza.

Már korábban is megjelent lapunkban egy kis írás a kismotorok műszaki felelősségéről. Abban közöltük, hogy a kereskedelem már ebben az évben is csak a „CM 50” hatósági jelzéssel ellátott kismotorokat hozhatja forgalomba, az üzletekben azonban — egy-két típustól eltekintve — még most is hatósági jelzés nélküli kismotorokat árulnak. Ezt a vásárlóknak is érdemes figyelemmel kísérni, hiszen előfordulhat, hogy teljesen új segédmotorjukat 1980. január 1. után csak az előírt műszaki megvizsgálás után használhatják.

Tekintettel arra, hogy Csongrád megyében a kismotorok műszaki ellenőrzése valamivel több mint 30 ezer embert érint, nem árt megismételni talán, milyen közlekedési eszközökről van szó pontosan. Az 1/1975. (II. 5.) KPM—BM számú együttes rendelet értelmében segédmotoros kerékpár az olyan

két- vagy háromkerékű jármű, illetve négykerékű tehergépjármű, amelynek a hajtómotor hengerűrtartalma nem haladja meg az 50 köbcentimétert, sük úton 40 kilométeres óránkénti sebességnél nagyobb teljesítményre nem képes; valamint az is, hogy ezeken a járműveken a vezetőn kívül más személy szállítására nincs lehetőség.

Szegeden az Autófelügyelet Kossuth Lajos sgt. 112. szám alatti vizsgáló állomásán május 15., 16-án, valamint június 4., 11., 18., 25-én fogadják műszaki ellenőrzésre a kismotorosokat reggel 6 óra és 14 óra között.

A vizsgálat díja a Babetta 207/100; a Riga 12, 16; az IFA—Simson S 50 N—H; a Jawa—Transistor 40, a Jawa 50—23; a Mustang; a Komar MR 2330 és a Verhovi-na 5,6 típusoknál 40 forint. Az összes többi segédmotor vizsgálati díja 120 forint. A pénzít csekken lehet befizetni, amelyek beszerezhetők az Autófelügyelet irodáján és az AFIT 2. számú üzeméigényezési kártyán. A Tolbuhin sugárúton. Júniusban a megye többi városában, Hódmezővásárhelyen, Szentesen, Makón és Csongrádon is több napon kismotorosvizsgánapot rendez az Autófelügyelet. Így a megye távolabbi részeiből nem hozzák majd bizonyára Szegedre vizsgáztatni a kismotorokat. Ám jó tudni azt is, hogy egy-egy vizsgánap 210 jármű ellenőrzésére van csak lehetőség, s a géptulajdonosok között az érkezési sorrend dönti el, hogy aznap ki kerülhet sorra.

Sebes Imre- emléktábla

Utcat neveztek el Sebes Imréről, a munkásmozgalom harcosáról és teleleplezték emléktábláját pénteken Székesfehérváron. A viharos nyolcgerekes tanítócsalád fia textilmunkásként kezdte az Angyalföldi Harisnyagyárban. A munkásmozgalommal korán megismerkedett. 1932-től volt a KPM tagja. Sebes Imre a Kommunista Ifjúsági Szervezet, a KIMSZ angyalföldi, majd budapesti titkáráként dolgozott, később a nemzetközi brigád politikai tisztjeként részt vett a spanyol polgárháborúban.

A felszabadulás után vezető tisztségeket töltött be a pártban, az MKP Észak-Pest megyei titkára, 1949—1956 között az MDP Fejér megyei bizottságának első titkára, a párt központi vezetétségének tagja volt. 1964-ben következett haláláig pártmunkásként dolgozott.

A nemzetközi munkásmozgalomról — TIT-előadóknak

A TIT megyei szervezete az utóbbi időben különös gondot fordít előadónak továbbképzésére; arra, hogy a társulatban tömörülő értelmiségiek a saját szakterületük mellett egyre jobban ismerjék más tudományágak eredményeit is. Az egyes szakosztályok által rendezett előadások, elméleti konferenciák bevált fórumai a továbbképzésnek, alkalmasak arra, hogy segítsék a TIT-előadókat általános tájékozottságuk bővítésében.

A Kárász utcai TIT-klubban tegnap, pénteken délután a történelem tartott elméleti konferenciát, amelyre meghívták a Csongrád megyeiek kívül Bács és Békés megye ismeretterjesztőit, a történelmi szakosztályok tagjait is. „Élő nemzetköziség — élő hagyományok” címmel a nemzetközi munkásmozgalom néhány téma-

körével foglalkoztak az előadók, a József Attila Tudományegyetem oktatói, kutatói. Az ülésen dr. Csátsári Dániel tanszékvezető egyetemi tanár elnökölt, bevezetőt mondott Székely Lajos megbízott tanszékvezető, egyetemi docens. A konferencián többek között a román, a jugoszláv és a lengyel kommunista párt történetének egyes kérdéseivel foglalkoztak; előadás hangzott el „A II. Internacionálé és a magyar munkásmozgalom” címmel, valamint „A nyugat-európai kommunista és munkáspártok és a nemzeti-nemzetiségi kérdés” címmel. Az előadók: dr. Hegyi András, dr. A. Sajti Enikő egyetemi adjunktusok, Varga Endre, Raffay Ernő ösztöndíjas gyakornokok, dr. Lagzi István tudományos főmunkatárs és Karsai László tudományos segédmunkatárs.

Környezetvédelem Építőanyag szegedi olajiszapból

A szegedi szénhidrogén-medencében dolgozó szakemberek arra törekednek, hogy a kőolaj kitermelése közben ne szennyeződjön a környezet, vagyis a föld, az élővizek, a levegő. Készenre mutatkozik ez a törekvés a felszínre kerülő olajjal keveredett víz tisztításánál. Ez a napi 10 000 köbméternyi víztömeg a szeparátorokban történő leválasztás után még számottevő olajszennyeződést tartalmaz, így a Tiszába nem vezethető. Ezért felépült és már próbáuzemel a nagy költséggel készült víztisztító üzem. A belőle kikerülő víz olyan tiszta, hogy felhasználhatják a rétegekbe való visszanyomásra, vagyis az olajat felszínre hozó rétegenergia pótlására. Az olajos víz tehát már nem jelent környezetvédelmi problémát, ugyanakkor növekvő gondot okoz

a vízből kiválasztott olajos iszap, amelyből naponta mintegy húsz tonna keletkezik. Elegetesse szennyezi a város környékének levegőjét.

Ezért az immár „másodlagos” környezetvédelem érdekében többféle megoldást kerestek a szegedi olajipari szakemberek: felvették a kapcsolatot a Szénbányászati Trösztrel, amelynek szakemberei — a megküldött próba-izsapszállítmányból — brített-kötőanyagot kísérletez- nek ki. Egy más irányú kísérlet az iszap építőanyag- ipari felhasználására máris sikerrel járt: a bekevert

olajos iszap téglagyári égetés közben felhabosítja az agyagot, s ezáltal rendkívül könnyű és nagy szilárdságú — az üveget is karcoló — építőanyagot nyertek. További kísérletek, s az ezzel kapcsolatos döntések gyorsasága szabja meg, hogy légszennyezés helyett mielőbb hasznos célra alkalmazzák a nagy tömegű olajiszapot. Felmerült a lehetősége, hogy a szegedi téglagyárban — esetlegesen újonnan létesülő téglázem- ben — állítsák elő ezt a környezetvédelmi és építőanyag- ipari újdonságot.

D. B.

Meteorológusok nemzetközi tanfolyama

A légszennyeződés vizsgálatakor korszerű megoldásaival foglalkoztak az Országos Meteorológiai Szolgálat központi légkörfizikai intézetében pénteken befejeződött nemzetközi tanfolyamon, amelynek vezetőivel 11 ország meteorológusai tettek sikeres vizsgát a mérési módszerekből és a műszerek kezelési ismereteiből. A háromhetes tanfolyamot a meteorológiai világszervezet megbízásából szervezte az intézet, főként a fejlődő országok meteorológiai szakemberei részére, a többi között indonéz, thaiföldi, jordániai, etiópiai, szudáni és mexikói meteorológusok bővítették ismereteiket.

A meteorológiai világszervezet keretében a légkör szennyeződésének vizsgálatára nagyarányú kutatómunka folyik. Ebben a magyar szakemberek is aktívan részt vesznek. Munkájuk elismerését jelzi, hogy a tanfolyamok szervezésére éppen az országos meteorológiai szolgálatot kérte fel a világszervezet. A légkör szennyezésének vizsgálata azért időszerű tudományos feladat, mert a szá-

mitások szerint az ipari forradalom megindulása óta megközelítően 15 százalékkal növekedett a légkörbe kerülő szennyező anyagok, részecskék, gázok mennyisége, s további nagyarányú szennyeződés az éghajlati viszonyok nagyobb változását idézheti elő.

Megnőtt a Földet körülvevő légrétegekben a széndioxid koncentráció, ez a folyamat a hőmérséklet növekedéséhez vezethet bolygónkon. Túlzott széndioxid-telítődés esetén azzal is számolni kellene, hogy a sarkokon megolvadnának a jéghegyek, ami végső soron földünk vízrajzi térképének megváltozását idézné elő. A meteorológusok folyamatosan figyelemmel kísérik a légszennyeződés alakulását, ezzel segítve kritikus helyzetek megelőzését.

A tudományos vizsgálatokhoz újabb adatokra, levegőmintákra van szükség, ehhez éppen a fejlődő országok nyújthatnak segítséget, ugyanis az ő légrétegek áll- talában kevésbé szennyezett, így méréseik értékes alap- mintául szolgálhatnak. (MTI)

Gyermekműsorok szemléje

Május 21. és 28. között rendezik meg — immár harmadik alkalommal — a televíziós gyermekműsorok és filmek közéleti szemléjét — jelentették be a Tevéizióban pénteken tartott sajtótájékoztatót. A hatnapos program során televíziós szakemberek, alkotóművészek, pszichológusok, pedagógusok, szülők, mozgalmi vezetők és

népművelők öt szekcióban elemzik-értékelik a televízió gyermekműsorait. Külön munkacsoportokban vitatják meg a dramaturgia munkáját, a legkisebbeknek és a kisiskolásoknak szóló, a 10—14 éveseknek készült művészeti ismeretterjesztő, aktuális és tudományos ismeretterjesztő, valamint a sport, játék és vetélkedőműsorokat.

Széll Antal